

Досвід створення туристичних кластерів у пострадянських країнах

Розвиток туризму в країнах СНД виявив низку загальних негативних тенденцій:

- згортання національних туристичних програм;
- вивезення валютних коштів з держав СНД;
- слабкий розвиток внутрішнього туризму;
- відсутність цілеспрямованої державної політики з просування національного турпродукту;
- вкрай низький рівень інвестування у сферу туризму.

Для вирішення цих проблем і координації туристичної діяльності у вересні 1994 року було утворено Раду з туризму держав-учасників. До складу ради увійшли 11 держав СНД: Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Російська Федерація, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Україна. Кожна з країн визначила свій шлях розвитку туристичної сфери, відношення до процесу кластеризації.

- кластер - це економічна діяльність юридичних і фізичних осіб у різних галузях, які об'єдналися з метою спільної реалізації конкурентних переваг певної адміністративно-територіальної одиниці;
- ключовий продукт кластера - товар, вироблений на основі невід'ємних (непереміщуваних), поновлюваних/невичерпних конкурентних переваг, з реалізацією якого пов'язаний розвиток двох і більше галузей.

У Казахстані, прагнучи диверсифікувати національну економіку, затвердили Стратегію індустріально-інноваційного розвитку. В її основу покладено формування національних кластерів у секторах нафтової, газової, харчової й текстильної промисловості, будівельних матеріалів і туризму, інжинірингу, транспортно-логістичних послуг.

У Казахстані можна виділити 16 регіонів, у яких формуються 3 основних кластера:

- до першого кластера відносяться: Астана і Алмати, Східно-Казахстанська і Карагандинська області;

- до другого: Актюбінська, Мангістауська, Алматинская, Західно-Казахстанська, Кустанайська, Південно-Казахстанська, Атирауська, Павлодарська і Акмолінська області;

- до третього: Кизилординська, Жамбильська і Північно-Казахстанська області.

Радою кластерів під головуванням Міністра індустрії та нових технологій РК передбачене створення туристичних кластерів. Інтегратор: Національна палата підприємців (галузева асоціація); члени ради: галузеві науково-дослідні інститути, АОО «Назарбаєв Університет», АТ «Керуюча компанія СЕЗ ПІТ», ВНЗ; територія: ВЕЗ «Бурабай» і м. Алмати.

Формування туристичного кластера в сучасних умовах може бути здійснено при наявності 4-х основних складових: капіталу, технології, кадрів, рекреаційних ресурсів. Це означає, що недостатньо мати капітал, необхідні висококваліфіковані кадри, сучасні технології. Рекреаційні ресурси (четверта складова), є в Казахстані дешевими, що і визначає високу рентабельність туристичної діяльності. Важливе значення має правове забезпечення розвитку туристичних кластерів, а також створення правових та інфраструктурних умов для діяльності малого і середнього бізнесу.

Під перспективним національним кластером розуміється взаємовигідна кооперація підприємств і організацій приватного сектору, науково-дослідних та інжинірингових організацій, інвесторів, фінансових інститутів і спеціальних територій розвитку (спеціальні (вільні) економічні зони (далі – СЕЗ, ВЕЗ), технопарків, індустріальних зон)), об'єднаних для виробництва конкурентоспроможної, інноваційної продукції та послуг, заснованих на сучасних технологіях і бізнес-моделях .